

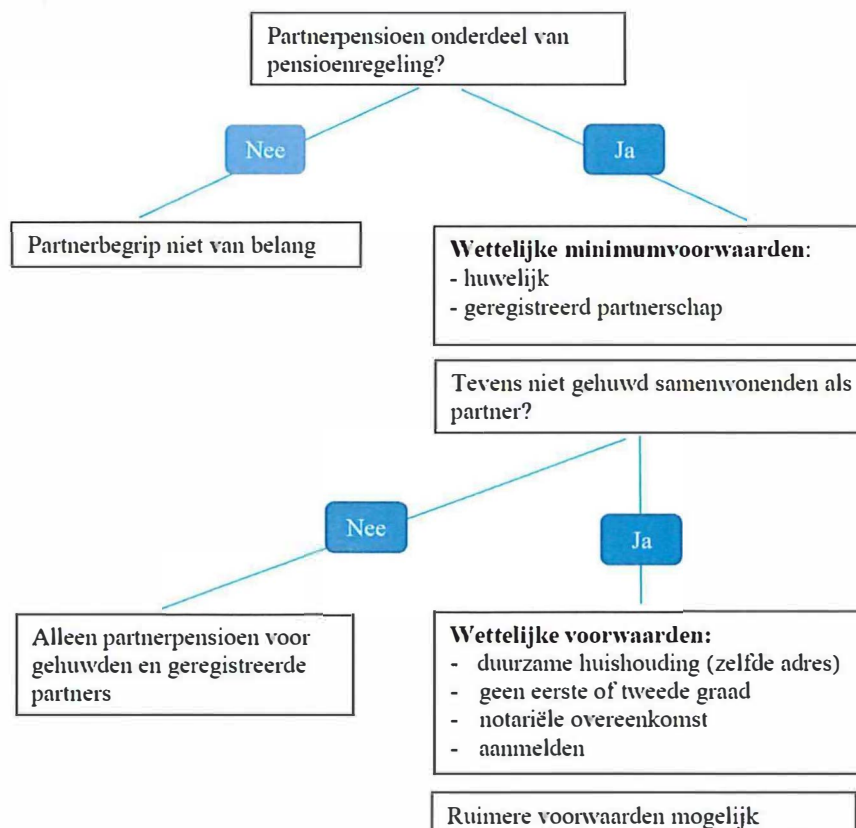
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
De heer drs. W. Koolmees, minister
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Den Haag : 17 januari 2019
Ons kenmerk : S.A.19.41001
Betreft : Uniformering partnerbegrip

Geachte heer Koolmees,

De Stichting van de Arbeid, de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars bieden u een voorstel aan om meer uniformering in de definitie van het partnerbegrip in pensioenregelingen te bewerkstelligen (zie bijlage). Dit mede naar aanleiding van het bestuurlijk overleg dat de drie organisaties met u hebben gehad op 30 mei 2018.

Het voorstel voor meer uniformering komt samengevat op het volgende neer:

Dit voorstel voorziet in een wettelijk minimum uniform partnerbegrip. Daarbij gelden er enkele wettelijke voorschriften ten aanzien van de voorwaarden zonder te tornen aan de contractvrijheid van cao-partijen. Belangrijk voordeel van dit voorstel is dat de algemene bewustwording kan worden vergroot doordat gezamenlijke communicatie makkelijker wordt.

Met dit voorstel is bewust een balans gezocht tussen enerzijds de contractvrijheid voor cao-partijen en anderzijds de wens om meer uniformering te bewerkstelligen. Bij een volledig wettelijke uniformering zou spanning ontstaan met de contractvrijheid. Ook zouden er ongewenste verschuivingen kunnen optreden. Zo worden bij een beperkte wettelijke definitie van het partnerbegrip veel regelingen versoberd ten nadele van de deelnemers en hun partners. Een ruime wettelijke definitie van het partnerbegrip leidt anderzijds tot een stijging van kosten en premies.

De Stichting van de Arbeid, de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars willen dit voorstel op hoofdlijnen graag verder uitwerken met uw ministerie en toetsen op haalbaarheid en uitvoerbaarheid. Het eventuele overgangsrecht is daarbij een belangrijk onderdeel.

Overigens zij opgemerkt dat de hier behandelde problematiek alleen over het partnerbegrip gaat. Het ministerie van SZW heeft op 14 januari jl. een adviesaanvraag aan de Stichting van de Arbeid gestuurd met het verzoek om breder en meer ten principale over het nabestaandenpensioen te adviseren.

Met vriendelijke groet,

Jannie Mooren
secretaris Stichting van de Arbeid

Gerard Riemen
algemeen directeur Pensioenfederatie

Harold Herbert
directeur Verbond van Verzekeraars

Bijlage.

Een afschrift van deze brief is gestuurd aan de Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Tweede Kamer.

STICHTING
VAN DE ARBEID

PENSIOEN
FEDERATIE

VERBOND VAN VERZEKERAARS

Verkenning uniformering partnerbegrip

Inleiding

Vanuit de Tweede Kamer is al meerdere keren aandacht gevraagd voor het feit dat niet iedere pensioenregeling dezelfde partnerdefinitie hanteert, waardoor men in de ene pensioenregeling als ongehuwd samenwonende wel als partner wordt beschouwd en in de andere pensioenregeling niet. Dit leidt tot onduidelijkheid bij deelnemers en (daardoor) tot ongewenste situaties. De politieke druk om iets te veranderen aan deze situatie neemt toe.

Achtergrond verschillen

In de Wet op de loonbelasting 1964 is bepaald welke partners in aanmerking mogen komen voor een partnerpensioen. Dat zijn (gewezen) echtgenoten, (gewezen) geregistreerde partners, dan wel degene met wie de deelnemer duurzaam een gezamenlijke huishouding voert of heeft gevoerd en met wie geen bloed- of aanverwantschap in de eerste graad bestaat.

Het begrip 'duurzaam' is niet nader ingevuld in de wet. Het is aan de pensioenuitvoerders om desgevraagd aan de fiscus aan te tonen dat de partner aan wie een partnerpensioen wordt uitgekeerd inderdaad een duurzame partner was. Daarom stellen pensioenuitvoerders in hun pensioenreglementen aanvullende voorwaarden aan de samenwonende partners, zoals eisen ten aanzien van de duur van samenwonen op hetzelfde adres (een half jaar, een jaar, vijf jaar) en/of een (notariële) samenlevingsovereenkomst dan wel een verklaring samenleving.

Werkgroep Stichting van de Arbeid

In een werkgroep van de Stichting van de Arbeid, waarin ook de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars vertegenwoordigd waren, zijn de eventuele mogelijkheden voor (meer) uniformering van het partnerbegrip verkend. Dit heeft geleid tot voorstellen op hoofdlijnen die in deze notitie zijn neergelegd.

In deze notitie wordt op de volgende punten ingegaan:

1. Wettelijke verankering versus contractvrijheid sociale partners.
2. Voordelen wettelijke verankering ten opzichte van een aanbeveling.
3. Voorstel voor een uniform partnerbegrip.
4. Gevolgen van het toepassen van een uniform partnerbegrip.
5. Overgangsrecht.

1. Wettelijke verankering versus contractvrijheid sociale partners

Uitgangspunten

Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om te tornen aan de contractvrijheid van sociale partners als het gaat om de volgende punten:

- De vraag of partnerpensioen een onderdeel moet zijn van de pensioenregeling. Dit blijft een vrije keuze voor sociale partners, net als de beslissing of het partnerpensioen op opbouwbasis wordt toegezegd of op risicobasis; en
- Als sociale partners ervoor hebben gekozen een partnerpensioen onderdeel te laten zijn van de pensioenregeling, is er geen sprake van een verplichting om dan ook een partnerpensioen toe te zeggen aan samenwonende partners. De vrijheid die de Pensioenwet kent om alleen aan gehuwde en geregistreerde partners een partnerpensioen toe te zeggen, staat niet ter discussie. (Daarbij moet worden opgemerkt dat de Stichting van de Arbeid het volledig uitsluiten van samenwonenden voor partnerpensioen ongewenst acht¹.)

Het doel van uniformering is vooral te bewerkstelligen dat als samenwonende partners in aanmerking komen voor een partnerpensioen, de minimumvoorwaarden die aan de samenleving worden gesteld bij alle pensioenuitvoerders gelijk zijn. Samenwonende partners weten dan aan welke minimumvoorwaarden ze moeten voldoen om in ieder geval in aanmerking te komen voor het partnerpensioen.

Soepeler mag

Het staat sociale partners vrij om soepelere voorwaarden te stellen dan de minimumvoorwaarden. De minimumvoorwaarden hebben ten doel rechtszekerheid te verschaffen aan samenwonende partners. Ze kunnen weten wat ervoor nodig is om in ieder geval in aanmerking te komen voor een partnerpensioen (als de pensioenregeling daarin voorziet). Dat laat onverlet dat sociale partners de vrijheid behouden om soepelere voorwaarden te stellen dan de minimumvoorwaarden. De minimumvoorwaarden zijn de ondergrens.

2. Voordelen wettelijke verankering ten opzichte van een aanbeveling

Het voorstel is om het uniforme partnerbegrip wettelijk te verankeren in de Pensioenwet. Eerder is door de Stichting van de Arbeid een aanbeveling gedaan om met een meer uniform partnerbegrip te gaan werken.² Gebleken is dat deze aanbeveling niet tot het gewenste resultaat heeft geleid.

Belangrijk voordeel van wettelijke verankering is dat er gezamenlijke communicatiecampagnes opgezet kunnen worden. Daarmee kan bewustwording worden gecreëerd bij samenwonenden dat er voorwaarden gelden om in aanmerking te komen voor een partnerpensioen, welke voorwaarden dat zijn en wat zij zelf moeten ondernemen om er zeker van te zijn dat zij aan deze voorwaarden voldoen. Deze campagne zou door de overheid gevoerd kunnen worden, maar ook de pensioensector kan op een uniforme en herkenbare wijze communiceren over de minimumvoorwaarden.

¹ Zie ook de aanbeveling van de Stichting van de Arbeid van 22 juli 2015.

² In de aanbeveling van 22 juli 2015 heeft de Stichting van de Arbeid bij cao-partijen gepleit voor uniformiteit in het begrip partnerpensioen.

Uniformiteit en heldere communicatie stelt de pensioensector in staat om het vertrouwen van deelnemers in aanvullende pensioenregelingen te vergroten.

3. Voorstel voor een uniform partnerbegrip

Hierna is een voorstel opgenomen voor een mogelijke uniforme definitie van partner.

Definitie

Indien een pensioenovereenkomst voorziet in een partnerpensioen ten behoeve van een partner met wie de deelnemer niet gehuwd is noch een geregistreerd partnerschap heeft, komt deze partner in ieder geval voor een partnerpensioen in aanmerking indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- a. er is sprake van een duurzame gezamenlijke huishouding op eenzelfde adres tussen twee ongehuwde personen die geen van beiden een geregistreerd partnerschap of een andere gemeenschappelijke huishouding hebben,
- b. de partner is geen bloed- of aanverwant in de eerste of tweede graad,
- c. de gezamenlijke huishouding is notarieel vastgelegd in een overeenkomst voor onbepaalde tijd, waarin degene met wie het samenlevingsverband is aangegaan met het oog op pensioen als partner is aangewezen, en
- d. de deelnemer heeft de partner aangemeld bij de pensioenuitvoerder.

Nota bene:

In het pensioenreglement kan een voorwaarde worden gesteld die regelt dat alleen partners die vóór de pensioeningangsdatum aan de definitie van partner voldoen, in aanmerking komen voor een partnerpensioen. Ook kunnen daar aanvullende voorwaarden worden gesteld om sterfbedrelaties te voorkomen. Een pensioenuitvoerder kan volgens bestaande afspraken in bepaalde gevallen de Toetsingscommissie Gezondheidsgegevens inschakelen bij overlijden van de verzekerde om te toetsen of sprake is van antiselectie of misbruik. PM: dit geldt al voor pensioenverzekeraars en binnenkort wordt duidelijk of ook pensioenfondsen deze toetsingscommissie kunnen inschakelen.

Optionele ruimere voorwaarden

Het staat sociale partners vrij om van bovengenoemde voorwaarden af te wijken, voor zover de afwijking leidt tot een verruiming van het partnerbegrip en er dus meer partners in aanmerking kunnen komen voor een partnerpensioen. Voorbeelden van ruimere voorwaarden zijn:

- In plaats van de eis van een notariële overeenkomst kan genoeg worden genomen met een door de partners gezamenlijk ondertekende verklaring.
- In plaats van de eis van een notariële samenlevingsovereenkomst kan gekozen worden voor een eis van minimaal zes maanden (of langer) op eenzelfde adres wonen.
- Partners die bloed- of aanverwant zijn in de tweede graad kunnen wel toegelaten worden.
- De eis van aanmelden van de partner kan achterwege blijven.

Niet toegestaan is het om aanvullende voorwaarden te stellen waardoor er minder partners in aanmerking kunnen komen voor een partnerpensioen.

4. Gevolgen van het toepassen van een uniform partnerbegrip

Aanvang samenleving

Het uitgangspunt is dat (gewezen) deelnemers hun partner moeten aanmelden (voorzien van de relevante bewijsstukken) als ook bij beëindiging van de samenleving moeten afmelden. Het staat pensioenuitvoerders evenwel vrij om geen aan- en afmelding te eisen als dit niet noodzakelijk is voor uitvoering van de betreffende pensioenregeling.

Bij baanwisseling

Een uniform partnerbegrip zou deelnemers bewust moeten maken van de minimale voorwaarden die gelden om een partner in aanmerking te laten komen voor een partnerpensioen. Als zij eenmaal aan deze minimumvoorwaarden voldoen, zal dit ook het geval zijn bij iedere nieuwe deelneming in een andere pensioenregeling. Er bestaat dan niet het risico dat men zich niet realiseert dat er ineens andere voorwaarden gelden.

Vanzelfsprekend lost dit niet het probleem op dat er na baanwisseling ineens geen of een mindere dekking kan zijn voor het partnerpensioen.

Bij scheiding (einde samenleving)

De gevolgen voor scheiding hebben samenhang met de modernisering van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding en de regels voor bijzonder partnerpensioen. Het conceptwetsvoorstel Pensioenverdeling bij scheiding is op 10 december 2018 ter consultatie gepubliceerd. Een van de voorstellen is om de periode waarover het bijzonder partnerpensioen wordt bepaald te beperken tot de periode van de duur van de relatie. Dit betekent dat pensioenuitvoerders voor samenwonende partners afhankelijk zijn van een melding door de partners, wil men de periode van samenleven kunnen vaststellen. Het is daarom van belang dat in het wetsvoorstel geregeld wordt dat samenwonende partners zich binnen een bepaalde periode na de beëindiging van de samenleving bij de pensioenuitvoerder moeten melden, wil men in aanmerking komen voor een bijzonder partnerpensioen. Ook is het wenselijk dat er alleen recht op bijzonder partnerpensioen ontstaat als beide partners daar uitdrukkelijk samen voor hebben gekozen (in de samenlevingsovereenkomst dan wel in een overeenkomst bij de beëindiging van de samenleving). Deze nadere voorwaarden maken nu nog geen onderdeel uit van het conceptwetsvoorstel Pensioenverdeling bij scheiding, maar zullen door de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars worden ingebracht in hun reacties op de internetconsultatie van het wetsvoorstel.

Als het ministerie van SZW deze voorgestelde systematiek overneemt, dan heeft het introduceren van een wettelijk uniform partnerbegrip geen automatische gevolgen bij scheiding.

Bij overlijden

Bij overlijden kan een samenwonende partner die aan de uniforme definitie voldoet de uitkering van een partnerpensioen aanvragen. Als de partner al is aangemeld bij de pensioenuitvoerder, dan kan deze actief worden benaderd door de pensioenuitvoerder. Als er geen aanmelding hoefde plaats te vinden, dan zal de partner zich alsnog kenbaar moeten maken bij de pensioenuitvoerder, wil hij in aanmerking komen voor een partnerpensioen. Op dat moment kan alsnog worden aangetoond dat aan de wettelijke (of reglementaire) voorwaarden wordt voldaan.

5. Overgangsrecht

Vraag is wat de impact is van een uniforme wettelijke definitie voor reeds opgebouwde partnerpensioenen en voor gewezen deelnemers/gepensioneerden. Wordt de uniforme wettelijke definitie met terugwerkende kracht van toepassing, en zo ja, is er overgangsrecht noodzakelijk?

Gewezen deelnemers / gepensioneerden

In pensioenreglementen is veelal bepaald dat ook de partner van een gewezen deelnemer (en de gepensioneerde, mits al voor pensioendatum partner) in aanmerking komt voor een partnerpensioen. Dit zou kunnen betekenen dat ook een partner die pas na beëindiging van de deelneming aan de wettelijke definitie voldoet in aanmerking zou kunnen komen voor een partnerpensioen. Alleen als het eerder opgebouwde partnerpensioen door een eerdere scheiding al volledig is afgesplitst ten behoeve van een ex-partner ontstaat deze situatie niet.

Als er geen overgangsrecht wordt gecreëerd dan zou de wettelijke definitie ook kunnen gaan gelden voor gewezen deelnemers / gepensioneerden. Dat lijkt ongewenst. Zeker in de situatie dat er in het verleden een scheiding heeft plaatsgevonden. De ex-partner zou dan alsnog recht op het bijzonder partnerpensioen krijgen.

Overgangsrecht

Als de uniforme wettelijke definitie beperkter is dan de huidige reglementaire definitie, dan staat het sociale partners vrij om de ruimere definitie te blijven gebruiken. De introductie van de wettelijke definitie heeft dan geen gevolgen.

Als de uniforme wettelijke definitie ruimer is dan de huidige reglementaire definitie, dan betekent dit een verruiming van het (potentiële) aantal aanspraakgerechtigden. Uiteraard heeft een pensioenuitvoerder de bevoegdheid om de verruimde definitie ook van toepassing te laten zijn op partnerpensioenaanspraken van gewezen deelnemers. Wat de gevolgen hiervan zijn voor de premie en/of de voorziening van de pensioenuitvoerder moet nader worden uitgezocht. Als de impact zeer beperkt is, dan kan dit pleiten voor het achterwege laten van overgangsrecht.

De uitwerking van het overgangsrecht kan op een later moment in overleg met het ministerie van SZW plaatsvinden.

Tot slot

Dit voorstel voor een wettelijk minimum uniform partnerbegrip is in onderlinge afstemming tussen de Stichting van de Arbeid, de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars tot stand gekomen.